

Vertnarji in poljedelci imajo navadno svet, na kterege stlačijo semenski sadež vsakorsnega plemena po navadi zel-nate, ohrovtna in kolerabna štore, enega poleg drugega, brez pomislika, da so si te troje zeliša zlo žlahta, da se med sabo plodijo, in da odtod pridejo zveržki, ki jih norce zovemo.

Ravno tako se godí, če se blizo vkup vsadí grah ali fežol raznih sort, pritlikovec zraven ali saj blizo natičkega, zgodnji blizo poznega, cukreni blizo trdstročnika. Po plodu se zveržejo, barvo premenjajo, in čisto nov okus dobijo. Najvidljivi izgled o tem daje nam fežol po imenu „limončar“. Ako ga posadiš vmes, zraven ali blizo fežola druge sorte, ne bodeš pridelal več limončarja zelene barve z belo muho, ampak bo umazane barve, muha pa rumenkasta.

Ako ti je tedaj mar, se spačenega semena ogibati, varuj se saditi blizo skup zelišča, ki so si v žlahti, in več ko so si v žlahti, dalej narazen jih sej. To veljá so-sebno od zelja (kapusa), ohrovta (verzota) in verhanjih kolerab.

Dr. Jože Orel.

Gospodarske skušnje.

(Preveč solí živini dajati, ni dobro), — tako učé skušnje. Neki gospodar, ki je svojim kravam z velikim pridom na teden po funtu solí dajal, je zapazil, da je mleko vodeno postalo, ko jim je po 2 funta solí na teden dajal.

(Šoto za konjsko klajo) priporočajo nekteri gospodarji meklenburški in šverinski; vsako nedeljo naj se jim nekoliko šote (Torf) poklada. — Da bi šota živež bila, ni res; al da njena kislina želodcu dobro tekne in mu pomaga, da dobro prebavlja, to pa je mogoče. Vredna je ta stvar, da se skuša.

Obertnijska skušnja.

(Kovaško železo se prevleče poverh z jeklom hitro), ako se kovno železo (Schmiedeseisen) ob enem s kakim kosom litega železa (Gusseisen) v ogenj déne, da se obá skupaj belo razbelita; zdaj se razbeljeno lito železo večkrat hitro po kovnem železu potegne, in potem razhladí. Tako se napravi po kovnem železu tanka, pa zlo trda jeklena skorja, ktere se tudi najostrejša pila ne prime.

Za hišne potrebe kaj.

(Stare slepe šipe ali take, ki se svetijo kakor mavrica), se dajo lepo očistiti, ako na šipe posiplješ nekoliko suhega, v prah zmetega razjedljivega kalija, ki se pod imenom „Aetzkali“ v štacuni ali apoteki dober kup kupi; potem pomoči enmalo z vodo po šipi napisani kali in pusti zmes kakih 5 do 10 minut na šipi; obriši jo potem z volnato cunjico, omij s čisto vodo in obriši jo nazadnje do suhega. Tako bo slepa šipa spet čista.

Zdravilske reči.

(Za ozeblíne) je mnogo mnogo pomočkov, al ozebljena roka ali noga, če tudi ozdravljena, spet rada ozebe, ker je že kri taka v njih, da jo mraz rad zgrabi; včasih pa mine po nekterih letih, da ne vemo, kako. Ker nas, častiti g. Fr. P—ć, prašate za svét, radi vam povemo, da je dobro pomagalo večkrat to-le mazilo: Raztopi frišne svinjske masti in primešaj ji svinjskega žolca, vsakega polovico, pa dobro pomešaj tako, da se žolc od masti ne loči. Namaži tega mazila na čisto rutico platna in jo obveži okoli ozeblíne; čez to pa oveži še večo rutico, in čez vse obuj rokovicico ali nogovicico. Tako stori vsaki večer ali vsako jutro; v 3 ali 4 dneh se že vidi, da mazilo pomaga. — Ali nasterži krejde v ribjo mast (fištran), da je mazilo gosto; namaži te mastí na rutico in obvij ozeblíno. Ako imaš rano,

ponovi to, kadar se osuší; pozneje je dosti, ako ga zjutraj in zvečer ponoviš. Ozeblínska rana se zaceli v 8 dneh. — Tudi sama merzla voda je kaj dobra pomoč zoper ozeblíne. Zvečer, preden greš spat, vzemi tanko platneno ruto, pomoči jo v nepremerzlo vodo, pa jo dobro izžmij in jo 4krat skup zgani in ozebljeno roko ali nogo ovij; čez to pa obleci gorke rokovicice (kosmate) ali pa obuj volnate nogovice ali pa zavij roko ali nogo pod odejo. V 3 ali 4 nočeh se ozdravi najhuja prisadna ozeblína. Tudi če se ozeblína gnojí, ali če je roka po ozeblíni razpokana, naj se ravna ravno tako.

Gospodarska novica.

(Pasja razstava). V angležkem mestu Leedsu bila je letos mesca vélikega serpana zraven razstave poljskih pridelkov tudi pasja razstava. Al ne mislite, da so psi kakošno razstavo napravili, ampak psi so bili na ogled postavljeni. Bilo jih je 554, 14 plemen; največ jih je bilo lovskih. Najmanji pes ni vagal več kot 2 funta, največi pa 2 centa. Mnogim psetom je bil dodan rodovnik (geneologia) tako, da pri nekterih se je dalo dokazati 20 prededov. Tudi cena jim je bila dodana, pri nekterih tako visoka, da ni skor verjeti; kakih 50 psov je bilo cenjenih po 1000 gold., eden za 10.000 gold., eden celó za 12.000 gold. S tem, kar marsikter bogat Anglež za enega psa potroši, bi se dala pri nas grajščinica kupiti. Za premije najveljavniših psov je bilo razdeljeno okoli 2000 gold.

„Gosp. List.“

Pregled slovenskega slovstva v letu 1861.

Spisal A. K. Cestnikov.

Nasprotniki naši nam sponašajo, da nimamo Slovenci razun „Novic“ ničesar. Čudno je, da še „Novic“ ne tajijo, ker potem bi lahko brez skrbi trobili po časnikarski trojici, da Slovincov ni, da ime Slovenec ne pomeni nič, ampak da je le izmišljena beseda. „Novice“ bi res zadoštile našim potrebam, ko bi se imela dokazati naša bitnost, ker že nad njimi imajo sovražniki narodovi toliko glodati, da si bodo zobé prej ali slej skrhalí, če imajo še tako ojstre. Pa tudi drugod niso naši domoljubi rok križem držali, ampak prizadevali so si domačo reč po mogočosti povzdigniti, in trud ni ostal brez uspeha. V dokaz bi navel ustrojenje slovenskih čitavnic v Terstu, Mariboru in Ljubljani (tudi v Celju je že vse priredjeno, in dovoljenje je že prišlo iz Gradca), — živo vdeleževanje pri podpisovanju slovenske peticije in zahvalnic gg. dr. Toman-u in Černet-u itd.; ker pa to drugam spada, hočem tukaj le pregled našega slovstva v pretečenem letu sestaviti, nesramnim blebetavcom usta zamašiti, vredne sine naše matere pa z nado boljše in prijetnejše prihodnosti napolniti.

1. „Novice“. Vreduje dr. Bleiweis že 19 let. Serčna žila so v življenji slovenskega slovstva; v njih imamo iskati začetek in razvitek naše mlade literature, one so ogladile naš jezik ter ga pripravnega storile za vsako znanstveno razpravo kakor tudi za djansko rabo. Branijo tudi krepko pri vsaki priložnosti svoj narod napadov malopridnih ljudi.

2. „Zgodnja Danica“. V Ljubljani pod vredništvom L. Jerana, izhaja že 14 let. Zapopadek je crkven katolišk in národen slovensk, toraj nam je tudi sila važen in potreben časnik, ker možato varuje pravice naše vere in naše narodnosti.

3. „Slovenski prijatelj“. Izhaja v Celovcu že 10 let. Vrednik mu je Andrej Einspieler, šiba koroških nemškutarjev. Razun pridig prinaša tudi spise politiškega obsega, in vrlo se mu prileže poslovica: „Za vero in domovino“.

4. „Slovenski Glasnik“. Izdaja v Celovcu Anton Janežič že 4 leta. Ni popolnoma zadostil našim potrebam v zdajnem času, ko je želja po berilu splošnja med nami.

Zato nas je srčno razveselilo oznanilo, da bo v prihodnje izhajal v obilnejši meri.

5. „Učiteljski tovarš“. Vrednik Andr. Praprotnik. Nova rastlika na slovstvenem polju slovenskem, ktera je koj v začetku krepko pognala, in bo, kakor se kaže, lepega sadú rodila navduševaje učitelje naše mladine za materinski jezik.

6. „Drobtinice za leto 1861“. Izdalo vodstvo lavantinskega semenišča. Koliko veljavnost ima ta zares narodna knjiga pri Slovencih, zadosti pričuje njeno 15letno življenje. Milostljivi knez in škof Slomšek imajo posebni dar božji, svojim ovčicam lepih nauk v tako prijetni obliki nadrobiti, da jih tudi manj razumni lahko povžijejo v svoj duševni prid. Posebnih zaslug si je pridobil pri vredovanju učeni jezikoslovec Oroslav Caf, bivši podravnatelj v mariborskem semenišču.

7. „Zemljovid slovenske dežele in pokrajin.“ Izdelal in na svitlo dal Peter Kozler. Lepšega kinča bi si slovenski domorodec ne mogel omisliti za ozaljšanje svoje sobice. Pri pogledu na zemljovid se vsili nehoté misel: Še te nedolžne stvarice nam nišo privošili! Zdaj vendar sme vediti Slovenec, kje da je domá.

8. „Kratek slovenski zemljopis“. Tudi od P. Kozlerja. Obsega popis slovenskih kronovin z nemškim in slovenskim imenikom krajev.

9. „Cvet slovenske poezije“. Na svitlo dal Anton Janežič. Obsega zbirko najboljših izdelkov slovenskih pesnikov, ki je namenjena naši mladini po gimnazijah in realkah.

10. „Maria Stuart“. Poslovenil lepo Fr. Cegnar in na svitlo spravil Anton Janežič v cvetju iz domačih in tujih logov.

11. „Zemljopis od Henflera“. Poslovenil Matevž Cigale. Šolska knjiga, kateri pa je še pot v naše šole vedno zaprta.

12. „Darek pridni mladosti“. Od A. Praprotnika. Knjižica, posebno primerna za šolske darila.

13. „Nanos“. Slovenski zabavnik za leto 1862. Izdal J. P. Vijanski. Nanosila je slovenska mladina svojih izdelkov, toraj je še marsikaj nepopolnega najti. S časom pa bodo iz mladenčev možje, in potem njihova zmožnost večja. Naj bi toraj izhajal „Nanos“ še mnoge leta in čedalje bolji prihajal.

14. „Domač koledar slovenski 1862“. Spisal P. Hitzinger. Doživel je že sedmi tečaj in prinesel tudi letos mnogo koristnih reči v svojih predelih.

15. „Velika pratika 1862“. Izdaja kranjska kmetijska družba, spisuje dr. Bleiweis. Prinaša vsako leto koristnih nauk v najrevniše bajte slovenskega ljudstva. Naj roma tudi letošnja pratika po vseh okrajnah in nese poduk pisani „pod lipo“ pod naslovom „Novi čas“ po svetu, da vsak naš rojak tudi v borni koči zapopade darove in pravice novega časa.

16. „Pesmi za spev in glasovir“. Sostavil Martin Jenko in posvetil visokemu podporniku slovanstva, gospodu J. J. Štrosmajer-ju. Prikupile in vdomačile so se že tako, da je ni vesele pevske družbe, v kateri bi se ne razlegala „Pobratimija“, „Lipica“, „Rojakom“ ali pa junaška „Naprej!“

17. „Slovenkam“. Slovenske narodne pesmi za glasovir tudi od Jenko-ta. Prelepo darilo domorodnim gospodičnam za novo leto.

18. „Pesmi“. III. šestka od Mir. Vilharja, kateri si je s svojimi umotvori lepo ime pridobil ne samo pri Slovencih, ampak celó pri sosedih naših na Hrvaškem, katerim se je posebno priljubila njegova „Mila lunica“.

19. „Mične slovenske zdravice“. Zložil Juri Fleišman. Kakor lani prvi, se je letos drugi zvezek prikupil in vdomačil pri našem muzikalnem svetu.

20. „Glasi gorenski“. Zložil Andrej Vavken. Razveselil je obdarovani skladatelj prijatle domačega petja podarivši jim vsem prav mičnih pesmic.

21. „Pesmi z napevi“. Zložil Gr. Rihar, kterege ime bo slovelo, dokler bodo Slovenci lepo petje spoštovali.

22. „Zgodbe sv. pisma“. Izdalo društvo sv. Mohora.

23. „Slovenske večernice“. III. zvezek. Izdaja društvo sv. Mohora prostemu ljudstvu v poduk.

24. „Slovenske večernice“. IV. zvezek.

25. „Koledarček“ družbe sv. Mohora za leto 1862. Obsega torbico podučnih spisov, potem pa imenik dosmrtnih in začasnih družbenikov.

26. „Izvestje ljubljanske gimnazije“ nam je prineslo zanimiv spis o slovenskih slovnica, kterege je priobčil prof. Jož. Marn.

27. „Izvestje ljubljanske realke“ nam priobčuje umetno spisan sostavek: glasoslovja slovenskega jezika od prof. Ant. Lesarja.

28. „Stenografični zapisi“ o sejah deželnega zbora v Ljubljani.

29. „Stenografični zapisi“ o sejah deželnega zbora v Gorici.

30. „Poezije“. Zložil Gr. Krek. Omislil si jih bo vsak spoštovatelj Prešernov in jih z veseljem prebiral; zakaj mladi naš pesnik Gr. Krek mu je priden nasledovavec.

Omeniti so še nektere šolske in molitvene bukve, pa tudi katekizem za realko od Lesarja.

V nemškem jeziku se potegujejo za našo stvar. „Ost und West“ na Dunaji in pa „Stimmen aus Innerösterreich“ v Celovcu. Izmed hrvaških časnikov se prav rad ozira „Glasonoša“ v Karlovcu na nas Slovence. Razun tega, kar že imamo v rokah, se natiskuje v Gradcu „Slovenski pravnik“, v Ljubljani „Občna povestnica“, v Celovcu „Vilem Tel“, v Mariboru „Drobtinice za leto 1862“.

Vidi se, da spešno napredujemo vkljub mnogim zaprekam, ktere nam stavijo protivniki narodnega izobraženja. Če bo šlo tako naprej, bi rad vidil tistega, ki bi se podstopil našo literaturo v robcu odnesti!

Ozir po evropejskih narodih.

Rod človeški ali človeštvo se deli v jezikoslovnem ogledu na štiri plemena in sicer: na indo-evropejsko, semitsko, severno in činsko pleme (pokolenje).

Pleme indo-evropejsko je na celi zemlji najimnitniše in gospodarsko pleme bodi si v obziru na vero, zlasti kristjansko, ali pa gledé na omikanost in razsvetljenje, zlasti novo evropejsko.

Izvir in začetek njegov, skrit v nedosežni tmuni starodavnosti, se navadno išče v srednji Azii na veliki višavi himalajski, kjer je že pred občnim ali Noetovim potopom razširjeno bilo.

Pleme indo-evropejsko je na celem svetu najmočnejše, zakaj v njem se šteje še čez 360 milijonov ljudi, in ono se razpolaga po Evropi, Azii in imenitnem kosu Amerike.

I. O narodih slovanskih.

Slovani so narod plemena indo-evropejskega, in tedaj najbližje v žlahti ali v rodu pred vsemi drugimi Litvanom, za njimi Grekom in Latincom, Celtom ali Galom in Nemcom, zadnjič Indom in drugim Azijatom, kateri so si vsi z deli svojimi, z vero in omikanostjo gledé na umetnosti in znanosti največo slavo in najstanovitniše ime v knjigi ljudskega (človeškega) življenja zadobili.

Slovani so prebivavci prestari Evrope, od nepametvanih časov tukaj z drugimi sorodnimi plemeni, tako rekoč med njimi naseljeni, kamor so iz Azije že precej časa pred Kristusovim rojstvom prišli.

Predniki Slovanov, naselivši se v takih deželah, iz katerih so se drugi narodi drugam pobirali, so bili zajeli v Evropi tisti nezmerni prostor zemlje, kateri leži med morjem baltiškimi (slovanskimi) in sinjim ali jadranskimi (adrijanskimi), med gorami tatranskimi (Karpate), reko